

מהדורה שביעית

31.7.2020
י' אב תש"פ

צוות המערכת
אלון שורץ, ריבי ארצי, ד"ר איריס פינטו, נעמה כהן

זמן קריאה 60 שניות

אמ;לק הוא ביטוי סלנג באינטרנט, ראשי תיבות של "ארוך מדי; לא קראתי".

שימוש רב נעשה בו על מנת להציג את חוסר רצונם של הקוראים להתאמץ בקריאה ובקשתם ל**תקציר הדברים**.

סקופ הוא מונח בעיתונאות המציין ידיעה חדשותית מקורית, חשובה, מפתיעה או מרעישה שנחשפה באופן בלעדי על ידי גורם עיתונאי כלשהו.

מדובר בחדשות אשר סביר להניח שיעניינו מספר רב של אנשים ועשויות להיות כאלו המלמדות על **הבט חדש** לגבי אירוע חדשותי אשר ידוע זה מכבר

scope הוא **תחום**, אזור הנמצא בתוך גבול מוגדר מסוים מוחשי או תיאורטי כמו תחום ידע - ובמקרה שלנו, חינוך.

על כן, **סק;ופ**

מגזין קצר וחדשני בתחום החינוך

לטובת המצטרפים החדשים, ברוכים הבאים!

”הכל אני יכול בחופש הגדול...”

לפני מספר שנים קרה מקרה שהסעיר את הקהילה המדעית - באחד הכבישים באריזונה, חצתה אישה את הכביש ונדרסה למוות כשרכב אוטונומי פגע בה. לאחר חקירת האירוע נטען שאם אדם היה נוהג ברכב הוא יכול היה לבלום את הרכב ולמנוע את התאונה. האם זה אכן היה נמנע? האם הסיכוי שווה את הסיכון, ולהיפך?

בערך בגיל שנתיים מגיע השלב בו ילדים מבקשים (או דורשים) ”לעשות לבד”. הכל לבד. החולצה לבד, האוכל לבד, השיניים - לבד. הסכין? לבד! הכל לבד. ואנחנו? מאפשרים ומסתכנים או שמא מונעים ובטוחים? האם יש דרך לשמור על איזון? ”לשחרר” ולא להסתחרר? והאם יש דרך אחת כזו? מה עלול? ומה עשוי לקרות בדרך? ואיך נדע שהדרך נכונה? ומתי הוא צריך אותנו? מתי תפקידנו להגן מפגיעה? ומתי מכה מצמיחה? ומה זו הצמיחה הזו? לאן היא עשויה להוביל?

עצמאות, אוטונומיה, חופש. מה יש ב'איזור' הזה? תחושת השחרור... אח. נשמע כמו קסם. האם הוא באמת כל כך מבטיח כפי שאנחנו נוטים לחשוב? האם באמת אפשר להיות חופשיים? מה הם הסיכונים בדרך? ואיך מתמודדים איתם?

האם חינוך מאפשר חופש? האם חופש מתאפשר בחינוך? צפו להפתעות.

יצאנו לדרך... יש בה (גם) אתגרים (:

”כשאגלה מי אני, אהיה חופשי”

ראלף אליסון, האדם הבלתי נראה

*בלחיצה על הסמל
תעברו חזרה לפה

אז בקיצור,
מה מחכה לי פה?

הנושא השבועי

מה זה בכלל?

כל כותרת היא קישור לעמוד המתאים

בחינוך? היתכן?

תלוי באיזה אופן

ומה. ומי. ומי. ומי.

ומה לוקחים, ומה נותנים

ובאיזו כמות

וכמה אפשר

ולמה זה עוד קשור?

ומה מפחיד?

ואיך מתמודדים?

ואיזו צידה לוקחים?

Autonomy

אוטונומיה

”שליטה מובילה לציות;

אוטונומיה מובילה

למעורבות”

דניאל ה. פינק

80 מילים על המושג

'אוטונומיה'

ד"ר איריס פינטו, אגף מו"פ

מונח אשר מקורו בפילוסופיה היוונית העתיקה אוטוס – עצמי, נומוס – חוק, ומשמעותה: שלטון עצמי. השימוש העממי מבטא לרוב שאיפה לחירות.

אוטונומיה מוסרית

היכולת של הפרט להתלבט ולבחור לעצמו את חוקי המוסר המנחים אותו.

אוטונומיה אישית

יכולתו של הפרט לקבל החלטות לגבי עצמו ולנתב את פעילותו.

אוטונומיה פוליטית

מצב בו החלטותיו של הפרט מכובדות, מוערכות ונענות במסגרת הקשר פוליטי.

אוטונומיה מדינית

מאפשרת ריבונות עצמית מוגבלת לאוכלוסייה מוגדרת.

ומה עוד?

אוטונומיה מאפשרת למערכות ביולוגיות ומכניות או לעצמים מופשטים, לפעול ללא תלות במערכות חיצוניות.

'אוטונומיה בחינוך'

ד"ר איריס פינטו, אגף מו"פ

החינוך המסורתי
העדיף חברה מתפקדת
על אדם מסופק.
אוטונומיה בחינוך
מטפחת בקרב הילדים
מיומנויות שיאפשרו
להם להיות מבוגרים
עצמאיים מאתגרים
ותורמים לחברה.

**”אוטונומיה היא היכולת של
האדם עצמו לקחת פיקוד על
הלמידה שלו (Henri Holec)**

58 מילים על **אוטונומיה**,

היא אמצעי או ערך?

יעקב מיכלין, אגף מו"פ

מה מוביל לה ואיך היא מיושמת?

זמן קריאה 30 שניות

האם היא "מכשיר" להשגת מטרות ארגוניות או פדגוגיות, המופעל באופן סלקטיבי בהיבטים של תזמון, מושאי אוטונומיה, כמות הסמכויות והתוצאות המצופות? תפיסה זו מובילה על פי רוב ליישומים בהם האוטונומיה היא מותנית וניתנת כל עוד מושאי האוטונומיה עומדים בסטנדרטים מוגדרים.

או שמא היא מיועדת לכולם, ללא התניות וסייגים ומועברת באופן הדרגתי בהתאם לנכונות של מושאי האוטונומיה לקבל עוד סמכויות?

אמצעי

ערך

אוטונומיה בית ספרית

**מעניקה לבתי ספר בחינוך הציבורי
עצמאות בניהול, גיבוש תוכנית לימודים
ובשאלות תקציביות. קיימות עדויות
למתאם חיובי בין הישגים לימודיים
למידת האוטונומיה הבית-ספרית.**

ולמה
אוטונומיה בחינוך צריכה להיות היעד
העיקרי של בתי הספר? כנסו

'אוטונומיה לא מבקשים,

יעל ביבר אביעד,

יעוץ וליווי בתי ספר של המאה ה-21. **אוטונומיה לוקחים'**

בעצם זה מה שעשיתי כזמית חינוכית שהגיעה עם רעיון, תשוקה ונחישות להקים ולנהל בית ספר המכוון למאה ה-21. גיליתי שזה אפשרי, להקים בית ספר פורץ דרך, שובר פרדיגמות, בתוך החינוך הציבורי. *תנאי סף - נכונות מצד הרשות המקומית והפיקוח. אפילו לא נדרשו היתרים מיוחדים.

אוטונומיה לא מבקשים אבל צריך לתת, וזאת משימה חיונית עבורנו, מנהלות בתי הספר - לבחור מורות ומורים שיכולים לפעול במרחב שיש בו חופש פעולה, ללא "חוברת הפעלה", מרחב שבו המורות מעצבות את תכנית הלימודים. מרחב שיש בו מקום לטעויות, לנסיונות, סדירויות ארגוניות שמאפשרות פיתוח ולמידה משותפת של הצוות החינוכי. ותרבות ארגונית של רפלקציה מתמדת - מה עובד טוב וצריך לבסס, להטמיע, להפיץ בתוך בית הספר ומה צריך לשנות ואיך.

בדרך אל האוטונומיה... החופש להעז, להתנסות ולטעות.

עצמות

לחצות את הכביש לבד אצל סבתא (איה, בת 7)

להיות חזק (גור, בן 4)

גיבורה (נינה, בת 4)

לבד, להיות אחראית ולנהל עצמך (דנה, בת 15)

לצחצח שיניים (איילה, 5.5)

דגל ישראל (תמר, בת 7.5)

אוטונומיה של מורים
מאפשרת להם להגיב
לצרכים הייחודיים של כל
לומד על ידי שינוי התוכן,
המתודולוגיה וקצב
ההדרכה, ומאפשרים לכל
ילד להבין את אותו מושג
כמו בני גילו, אך בדרכים
המתאימות ליכולתם
ולמוטיבציה שלהם.

מודל פדגוגי

'החופש ללמוד,

החופש ללמד'

מיכל זק

האם הייתם מאמינים שדווקא שינוי "טכני" בסדירויות הבית-ספריות, ייצור תלמידים בעלי מוטיבציה עצמית ללמידה, ומורים עם ניצוץ יצירתי בעיניים?

חתירה לשימוש בכלים של פדגוגיה חדשה ופעלנית, נחסמת לרוב על ידי מערכת שעות מסורתית הכוללת שגרות וסדירויות נוקשות, ומערכות יחסים בית ספריות מבוססות שליטה.

מודל 20-40-40, של בית הספר ההוליסטי, תורם להרחבת האוטונומיה של המורים ושל הלומדים באמצעות ארגון מחדש של מערכת השעות.

הפתרון ה"טכני" לכאורה, מאפשר מעבר הדרגתי למערכת המורכבת מ-40% קורסי חובה, 40% קורסי בחירה, ו-20% שעות גוף ונפש. שינוי זה, מניע באופן טבעי שורה של תגובות שרשרת רצויות, בונה שגרות של הוראה יצירתית ולמידה פעלנית ויוצר תרבות ארגונית המבוססת על דיאלוג ואמון.

בדרך אל האוטונומיה... ארגון מחדש

אוטונומיה של התלמידים

**מעבירה יוזמה ואחריות ללמידה
האישית ללומד. חשיבותה
בשליטה/כיוון עצמי, לעומת להיות
מכוון או מונע על ידי גורמים חיצוניים
(מורים, תכניות לימודים) ושותפות
פעילה בתהליך הלמידה, לגבי: מה
ללמוד, כיצד ללמוד זאת וקצב הלמידה.**

חופשיים לבחור |

הכל פתוח לפניכם.

אימאן מוראד מנהלת אשכול גנים: ילדי העתיד (אשכול מערבי) בכפר מנדא, סולי מונס מלוות פיתוח במסלול החממו"פ באגף מו"פ

זמן קריאה 90 שניות

באשכול גנים בכפר מנדא, פיתחו מודל הנקרא הכל פתוח העקרונות המנחים את האוטונומיה, האפשרות והאחריות לבחור, כאחד הם לגננות ולילדים.ות

הכל פתוח | מותאמות לבני אדם שונים, ללא תלות בגיל או בתפקיד.

הכל פתוח | תהליך הבחירה הוא חלק מהלמידה.

הכל פתוח | הגננות הופכות למומחיות תהליכי בחירה בין פעילויות איכותיות עבור הילדים, ובמקביל, מתוך החוויה שהן עברו, תומכות בתהליכי הבחירה של הילדים.

הכל פתוח | התנועה במרחב בין הגנים נותנת ביטוי פיזי לחופש לבחור ולנוע.

הכל פתוח | בחירת מוטיב חינוכי המשותף לכלל הגנים: העיסוק במסורת וקדמה, מרחיב את התנועה בזמן (עבר, הווה עתיד).לאחר תהליך גיבוש הייחודיות נוצרו חמישה גנים שונים, וכך הורחבה הבחירה.

אז... איך זה עובד: לכל ילדה יש 'גן אם'. במהלך השנה, באופן הדרגתי ומושכל, הילדים בוחרים באיזה גן מבין גני האשכול הם מעוניינים לפעול ב"זמן הבחירה". כך, כל גננת הופכת למומחית בתחומה באשכול, ולילדות.ים יש שפע של מרחבים והזדמנויות להתפתח בהם. - הכל פתוח

הכל פתוח, ואפשר ללחוץ ולראות את זה!

בחירה

משחק שבא לי לשחק, איזו
פיג'מה ללבוש, בחירה זה
טוב, אי אפשר לבחור אם
ירד גשם או לא (רותם, בת 6)
בחנות (יובל, בן 8)
לבחור אחד מתוך הרבה
דברים (איה, בת 7)

**אוטונומיה בלמידה
מתאפיינת בהעברת
המיקוד מהוראה ללמידה,
השפעה מרבית של
הלומדים, תמיכה ושיתוף
עמיתים, שימוש בהערכה
עצמית והערכת עמיתים
ובידול. ומאפייניה: פתרון
בעיות, חוסן נפשי,
פעלנות, משמעת עצמית,
מוטיבציה, סקרנות,
זמישות, אחריות,
יצירתיות ועוד.**

**ופה תמצאו 10 דרכים
לעודד למידה עצמאית**

בדקו את עצמכם...
*רוצים למדוד כמה חופש חווים
הילדים גם בשגרת בית הספר?
נסו את זה.

חופש

בריכה, חירות (גילי, בת 10)
לנסוע לאנגליה, להשתעמם, להמציא
שירים (איה, בת 7)
כיף, לישון מאוחר, התרגשות, טיולים
(שירה, בת 10)
ג'קוזי (איילה, בת 5.5)

מגמות ואוטונומיה |

מעגל השפעות ד"ר איריס פינטו, אגף מו"פ

מגמות עולמיות משפיעות על התפתחות האוטונומיה להיבטיה, לעיתים מאפשרות לעיתים מגבילות ולפרקים מייצגות דבר והיפוכו... המגמה שצופה התעוררות טכנולוגית לדוגמה, תורמת לשקיפות מדינות וממשלות ומאפשרת לנו, כאזרחים לדרוש מנבחרינו דין וחשבון, שירותים איכותיים וביטחון, במקביל אנו מפתחים אזרחות טובה, מחוייבת ופעילה יותר.

נשמע טוב לא? בהחלט... השליטה של המנהיגות הפוליטית מצטמצמת ואנו זוכים ביותר אוטונומיה. אבל... זה לא אומר שאנחנו יכולים לעשות ככל העולה על רוחנו, להיפך. אם בעבר חייבו אותנו בעיקר דרישות החוק, היום אנחנו ומעשינו חשופים לחלוטין לעולם כולו ובכל רגע נתון; מצלמות, רחפנים ורשתות חברתיות תורמות לכך, וכל מילה או התנהגות שאינה מקובלת על מישהו זוכה מיידית למגוון תגובות.

גם הרשתות החברתיות המובילות, מגלות שנשללה מהן האוטונומיה לעשות כחפצן בביתן. פייסבוק לדוגמה, גילתה שמדיניותה המתירה פרסום תכני שטנה, ותכנים מפלגים או שקריים, גורמת לה לאובדן הכנסות, לאור חרם המפרסמים של חברות הענק שחברו לקמפיין שיזמו ארגוני זכויות האזרח. ופייסבוק לא לבד, השבוע נדרשים גם מנהלי גוגל, אמזון ואפל לספק תשובות לקונגרס האמריקאי בדבר התנהלותן האינטרסנטית, הנצלנית והפוגענית כלפי חברות קטנות מהן והאדם הקטן

מעגל ההשפעות בין מגמות לאוטונומיה מתעצם ואינסופי והטכנולוגיה תורמת לכך לא מעט.

והחופש לבחור – הוא אכן חופש... על תנאי ובמגבלות המוסר, האתיקה, החוק והאישיות...

כיר

טיולים, מדורות, אין לימודים, התרגשות

(שירה, בת 10)

לרכוב על סוסים (איה, בת 7)

לשתות שוקו, לקפוץ על המיטה (גור, בן 4)

ובכן, לא הכל ורוד.

יש גם אתגרים...

אתגר הפערים

אוטונומיה היא מנגנון שבאופן מובנה מיטיב עם החזקים משום שהיא מחייבת יכולות לממש אותה. יכולות גבוהות לאוטונומיה בדרך כלל הולכות יד ביד עם מעמד סוציאקונומי גבוה, הון תרבותי והון חברתי גבוהים.

כיצד ניתן להתמודד עם אתגר פיתוח היכולות של מושאי האוטונומיה כדי להבטיח שלאורך זמן היא תהיה נחלת הכלל?

אתגר פדגוגי

אוטונומיה היא (אולי לפני הכל) תפיסת עולם ערכית חינוכית לפיה הלומד והמלמדים פועלים מתוך תחושת חירות פנימית ומשפיעים על סביבתם.

כיצד ניתן כיצד ניתן לקדם תפיסות פדגוגיות הנשענות על אוטונומיה של מורים ותלמידים?

אתגר האמון

נוכח השונות הגדולה המאפיינת את מערכת החינוך בישראל (בין אם זה תלמידים, מורים, בתי ספר או רשויות) אוטונומיה מחייבת לאמץ גישות דיפרנציאליות. הנטייה לנקוט בדיפרנציאליות מנרמלת לפיה מחלקים את מושאי האוטונומיה להקבצות ומגדילים את האוטונומיה למי שעומד בסטנדרטים, הופכת את האוטונומיה לפרס מותנה שניתן ל"חזקים" ומגדילה את חוסר האמון.

כיצד ניתן לנקוט בגישות דיפרנציאליות שנותנות אוטונומיה לכולם כאשר הקצב והיקף האוטונומיה נקבעים בדיאלוג עם מושאי האוטונומיה תוך הבניית יכולות מתאימות?

אחריות

חיית מחמד (יובל, בן 8)
לקחת מים בלי לשאול,
להכין ארוחת ערב (שרי, בת 8)
ללכת לבית הספר (עירא, בן 7)

התמודדות מערכתית עם סוגיית האוטונומיה היא צו השעה.

השטח נמצא בתנועה מתמדת ומאתגר את מארג הסמכויות הקיים. בשל כך קמה לה לפני כשנתיים 'מעבדת אוטונומיה' בהובלת אגף מו"פ, אגף אסטרטגיה, מינהל עובדי הוראה, 4 מחוזות, 60 בתי ספר. מתוך אמונה כי המפתח טמון ביצירת מבנים משותפים לשטח ולמטה שבהם נוצר ידע משותף המוביל לפתרונות חדשים ומותאמים למערכת החינוך בישראל, ולא פחות חשוב - מתפתחת אחריות משותפת!

רמת גן

כפר קאסם

יקנעם

רמת נגב

קדומים

גבעת שמואל

עמק המעיינות

גני תקווה

רמת הגולן, קצרון

מעבדת אוטונומיה

לרשויות בניסוי

יעקב מיכלין, אגף מו"פ

זמן קריאה 60 שניות

אוטונומיה היא מושג רב פנים ומעורר מחלוקת, יש המתייחסים אליה כאל פתרון לכל הבעיות בחינוך ויש שרואים בה סכנה גדולה לממלכתיות שמייצג משרד החינוך. החלופה המוצעת על ידי המעבדה מבוססת על פרקטיקות משילות משולבת שהוכחו במסגרת הניסויים במעבדה כיעילות הן לשיפור התוצאות הפדגוגיות והן לצמצום פערים והגברת האמון.

במסגרת המעבדה הוקמו צוותי משילות משולבת בכל הרשויות הכוללים את השחקנים המרכזיים: מנהל.ת אגף חינוך, פיקוח, נציגות מנהלי בתי ספר, מרכז פסג"ה. הצוותים הללו הקימו מרכזי מחקר ופיתוח פדגוגיים עבור מורים ברמת הרשות וברמת בתי הספר המהווים סביבות למידה ופיתוח עבור קהילות מורים וגננות שעוסקים בלמידה ופיתוח של פרקטיקות כגון: תלמידים מובילים למידה, מקצועות עתיד, למידה במרחבים עירוניים, שילוב הקהילה בלמידה הבית ספרית.

'סליחה על השאלה'

מה קורה בתהליך?

הכנו לכם מהדורה מיוחדת!

כנסו וצפו.

ויש גם 'דברים' אוטונומיים

ד"ר איריס פינטו

זמן קריאה 90 שניות

מדוע יש צורך בהגה במכונית ללא נהג? ולמה צריך לרכוש מכונית כשאפשר פשוט לקרוא לה כשצריך? הגעתן של המכוניות האוטונומיות, כנראה לא תגרום לשימוש גורף בנהגים וירטואליים, אך תהיה לכך השפעה מהפכנית על העיצוב ועל בעלות כלי הרכב... (חברת טסלה, כבר בודקת שימוש בצי רובוטקסי אוטונומי).

רחפנים, רובוטים, אוניות ומכשירים משתמשים בבינה מלאכותית לביצוע משימות שנעשו עד כה בידי האדם. באוויר, בים וביבשה. רחפנים התומכים בבניית מפות תלת ממד, ריסוס חקלאי, בקרה על נתיבי תנועה ואפילו מופעי בידור. **עולם אוטונומי ממש!**

ואיפה זה שם אותנו? כיום "דברים" אוטונומיים קיימים בעיקר בסביבות מבוקרות, אך הם עתידים להתפשט והם מעלים דילמות מורכבות: בשדה הקרב לדוגמא, מהי רמת האוטונומיה שהאדם מוכן לתת ל"דבר" אוטונומי? מה תהיה (ומה צריכה להיות) מידת השליטה של האדם ברגע ש"הדבר" הופך לאוטונומי? ואיך נוכל להבטיח שיתוף פעולה מהימן (Trusted Collaboration) לשם השגת יעדי אדם-מכונה תוך שמירת הערכים האנושיים?

רוצים לראות מה

'חם' באוטונומיה?

כנסו לפה

או לפה

זמן חופש. ומה לגבי חופש של הזמן?

גם אתם מרגישים
שהזמן מתערבב?
הימים כבר לא ימים
ויש תחושה
'פלואידיית' באויר?
ואיך נראה יומן
כזה?

הכירו מחדש את
ניהול הזמן שלכם.
הגדירו לעצמכם
את הגבולות, תכננו
בחופש.

ותאהבו אותו!

מחברים רעיון לצלילים

רגע לקראת סיום

האזינו איתנו לשיר
לקראת שבת.

”יום אחד אולי אפרוש כנפיים”

לחן

ירוסלב יעקובוביץ'

מילים

רחל שפירא

ביצוע

מרגלית צנעני

לחצו ותהנו...

**הגענו אל סוף המהדורה
נתראה בשבוע הבא!**

ומה עם חופש הדיבור?

בקבוצת הפייסבוק שלנו תוכלו להגיד מש'באלכם.

**רוצים לכתוב לנו באופן פרטי?
יש לנו דוא"ל**

ואפשר כמובן גם לוואטספ

(ממש זה שקיבלתם ממנו את סק"ו; מ"ו)

*** תוספת חדשה**

**יש דרכים רבות להיות חופשי.
אחת מהן היא לתת לדמיון לגבור על
המציאות. אנאיס נין**

סק"וּפּ; ופינג LIVE

20:30 | 4.8.2020

**אנחנו ואתם בפייסבוק, יחד ל- 15 דקות
על אוטונומיה בחינוך.**

לחצו פה למפגש ה LIVE

ופה לקבוצת הפייסבוק הנפלאה שלנו

שיחה ואז שאלות.

תרגישו חופשי להפיץ.

וגם להשפירץ.

מכירים
מורים.ות
ואנשי חינוך
שעדיין לא
הצטרפו
לקבלת
הסקופ?
העבירו להם
את הלינק.

*קיבלתם את המגזין ורוצים
להצטרף גם? לחצו כאן.

ובשבוע הבא... מורידים קצב

גליונות קודמים

חדשים בשכונה? הכירו את השכנים...

